

Modellskolan tar fram metoder som funkar

Lärare vet inte hur elever bäst lär sig saker. Därför behövs en skola som på vetenskaplig grund provar nya metoder och modeller för inläring.

Det menar i alla fall professor Tomas Kroksmark som är mannen bakom Modellskolan.

Det var 2009 som Tomas Kroksmark, professor vid Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping, utvecklade Modellskolan. Bakgrunden var hans uppfattning att lärare saknar vetenskaplig kompetens om inläring – och att inte heller lärarhögskolorna ger denna kunskap. Men är det inte alarmerande om det verkligen förhåller sig på det viset?

– Det är en stark kritik av lärarutbildningen, säger Tomas Kroksmark. Men jag anser att lärarutbildningen inte är professionsgrundande såtillvida att lärarna får nödvändig kunskap om hur elever egentligen lär sig saker. Lärarutbildningen ger ämneskunskap och didaktisk förmåga, men inte den forskningskompetens som krävs för att förstå hur olika elever lär sig bäst i skilda sammanhang.

Den bärande idén med Modellskolan är att skapa ett pedagogiskt klimat på en vetenskaplig grund så att lärare tillsammans kan testa olika modeller och metoder för att ta reda på vad som verkligen fungerar på de egna eleverna.

– Jag tror mycket på kollegialt lärande. I dag stänger många lärare dörren till det egna klassrummet och sedan vet ingen vad som pågår därinne. Jag vill skapa ett klimat där en duktig lärare berättar för de andra om varför hon eller han får så goda resultat. Och på motsatt sätt ska man kunna be sina kolleger eller ledningen om hjälp när undervisningen inte fungerar, säger Tomas Kroksmark.

I dag testas Modellskolan på flera platser runtom i landet. Tomas Kroksmark sticker ut hakan och säger att en rätt genomförd Modellskola garanterat förbättrar måluppfyllelsen.

– Vi glömmer gärna bort att en skola alltid är beroende av elevernas ingångsvärlden. Det är därför det inte går att använda samma pedagogik och metoder på alla elever. Till exempel var det en skola här i bibelbältet som presterade dåligt på evolutionsteorin och det berodde ju på att man inte “köpte” den teorin. Då måste man börja med att förklara förhållandet mellan religion och vetenskap.

Några mil från Jönköping, i Gränna, skiner solen över Ribbaskolans övergivna skolgård. Lunchrasten är över och de flesta eleverna i årskurserna 6-9 har påbörjat eftermiddagens lektioner. På sitt arbetsrum berättar rektor Lotta Johansson att Modellskolan infördes höstterminen 2010 som ett resultat av skolans svaga resultat.

– Ribbaskolan hade ett dåligt rykte, säger hon. Tidigare sågs det inte som särskilt eftersträvansvärt att vara duktig i skolan. Eftersom det här är ett område med många småföretag och lantbruk är inställningen ibland att oavsett betyg får man ändå anställning i familjeföretaget.

Nu är de fem åren med Modellskolan avslutade och Lotta Johansson konstaterar att de två övergripande målen med projektet har uppnåtts. Att höja elevernas resultat och att skapa en tryggare skola. I dag har medelvärdena höjts från 196 till 223 poäng och endast 5 procent av eleverna lämnar gryndskolan med ofullständiga betyg.

– Vi har helt klart lyckas förbättra den dåliga studiekulturen. Däremot märkte vi en “dipp” i hur eleverna upplevde tryggheten under projektets femte år. Då hade lärarna väldigt mycket med sina studier och mindre tid att lyssna på eleverna. Det visar att trygghetsarbetet är en färskvara och att man måste vara på tå hela tiden.

När Modellskolan startade fick alla lärare, från förskolan till årskurs 9, fick ett obligatoriskt erbjudande om att ta en magisterexamen i pedagogik vid Högskolan i Jönköping. Man skulle arbeta heltid och studera på halvtid. Ett förslag som till en början möttes med stark skepsis av lärarkåren.

Efter otaliga möten kom man till slut fram till en lösning. De 70 anställda som berördes skulle få tre timmar mindre undervisningstid i veckan samt en kompensation på 1 000 kronor extra i månaden. Vid vårens examination var det dock endast 40 personer som tog sin magisterexamen.

– Det visade sig att det inte fungerade för förskollärarna att delta. Det gick inte att få ihop deras scheman och att hela tiden ta in vikarier. Det upplevdes som otryggt av både barn och föräldrar. Sedan blev studietempot för tufft för vissa, men det här handlar inte bara om att ta sin examen, utan om att tillsammans förändra skolans gemensamma synsätt.

Som ett exempel på hur Ribbaskolan arbetar vidare enligt Modellskolans intentioner tar hon den undersökning man nu initierar om varför pojkar och flickors betyg skiljer sig åt.

– Vi har ett vetenskapligt förhållningssätt till det mesta och använder ofta metoder från Modellskolan. Det känns naturligt att använda en beprövad metod som intervjuer och observationer om vi vill ta reda på varför pojkar har lägre betyg i vissa ämnen. I dag nöjer vi oss inte med att konstatera att något är på ett visst sätt, utan vi vill ta reda på varför och anpassar sedan undervisningen efter det, säger Lotta Johansson.

Språkläraren Karin Isaksson hör till dem som tog sin magisterexamen med högsta betyg innan sommaren. Hon har undervisat vid Ribbaskolan ända sedan 1990 och är positiv till Modellskolan, bland annat upplevde hon skuggningen som en aha-upplevelse.

– Jag och min kollega Therese Kaindel skuggade varandra och när hon besökte mitt klassrum funderade vi bland annat på vad en lärare gör för att motivera eleverna. Efter skuggningen blev det väldigt tydligt att samma metoder inte fungerar för att motivera alla elever, säger Karin Isaksson.

Hon använder även metoderna i sin egen undervisning, till exempel läser hon eleverna lära av varandra genom att läsa varandras texter och ge konstruktiv feedback. Man diskuterar tillsammans vad som krävs, både för att få godkänt eller för att få högsta betyg. Karin Isaksson tycker också att det kollegiala lärandet har slagit igenom på allvar.

– Vi lärare har blivit duktiga på att dela med oss och arbetar tillsammans på ett helt annat sätt. Till exempel samarbetar vi om planeringen och har infört dubbelt lärarskap på vissa lektioner. Undervisningen är som rörligt hjul, där allt hänger samman, men där vi kontinuerligt frågar oss vad vi gör och varför, säger Karin Isaksson.

Carina Järvenhag

Det här är Modellskolan:

- En skola som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Bygger på lärarnas egna undersökningar om vilka metoder som fungerar.
- Målet är full måluppfyllelse för eleverna.
- Kollegialt lärande är en viktig del av processen.

- Skuggning används som en interaktiv observation, där en kollega tar på sig rollen som kritisk vän och ställer frågor om undervisningen och hur eleverna lär sig.